

LAKOMEC

Molière

AUTOR - MOLIÈRE (1622-1673)

Vlastní jméno:	Jean-Baptiste Poquelin – francouzský dramatik, herec a divadelník
Původ:	Syn bohatého měšťana. Proti vůli rodiny se stal komediantem
Kariéra:	Založil vlastní divadelní společnost. Uváděl satirické komedie a frašky
Styl:	Klasickistní komedie – zesměšňuje pokrytectví šlechty, církve a měšťanů
Smrt:	1673 – zemřel přímo na jevišti při 4. repríze hry Zdravý nemocný
Zajímavost:	Napsal celkem 33 komedií. Proslavil se zejména mezi chudinou

Další díla:

- Tartuffe – komedie o pokrytcích (2x zakázána kvůli kritice církve)
- Don Juan – zpracování legendy o svůdníkovi
- Misanthrop (1666) – komedie o lidské přetvářce
- Zdravý nemocný – komedie o hypochondrovi (poslední hra, zemřel při ní)

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O DÍLE

Název:	Lakomec (L'Avare)
Lit. druh:	Drama
Lit. žánr:	Komedie (charakterová)
Téma:	Lakota deformuje charakter, ničí rodinné vztahy a citové vazby
Časoprostor:	Jeden den, rok 1670, Paříž – Harpagonův dům
Premiéra:	1668 v divadle Palais-Royal – zpočátku neúspěšná, obliba rostla od 19. století

KOMPOZICE A JAZYK

Kompozice:	5 dějství, psáno prózou. Chronologický postup
Vyprávěč:	Není (drama) – děj podáván dialogy a monology postav
Promluvy:	Přímá řeč (dialogy), monology Harpagona, scénické poznámky

- Trojjednota – dodržena: jeden čas (den), jedno místo (dům), jeden děj (lakota)
- Komika – situační (záměna), slovní (ironie), pohybová (Harpagonovo chování)
- Inspirace – antická předloha: Plautus – Komedie o hrnci (Aulularia)
- Kontrast – Harpagonova posedlost penězi vs. láska jeho dětí
- Dramatická stavba: expozice → kolize → krize (ztráta peněz) → peripetie → závěr

TIP: Lakomec je charakterová komedie – Harpagon je literární typ lakomce. Inspirace z antiky (Plautus). Dodržuje klasickistní trojjednotu.

POSTAVY

Harpagon	60letý vdovec, lichvář a posedlý lakomec. Z latinského harpago – loupit. Peníze jsou pro něj smyslem života – omezuje děti, šetří na všem. Chce si vzít mladou Marianu (milenku svého syna). Ztráta peněz je pro něj tragédií. Tragikomická postava.
Kleantes	Harpagonův syn, jeho pravý opak. Miluje chudou Marianu. Rád se hezky obléká, ale musí si půjčovat (otec mu nedá ani korunu). Nebojí se otci postavit. Pro něj je důležitá láska, ne peníze.
Postava	Popis
Eliška	Harpagonova dcera. Miluje Valéru, ale otec ji chce provdat za starého Anselma
Valér	Miluje Elišku. Stal se Harpagonovým správcem, aby mu byl nabídnut. Podlézá mu
Mariana	Krásná, chudá dívka. Miluje Kleanta, stará se o nemocnou matku. Skromná, plachá
Anselm	Bohatý šlechtic – Harpagon mu chce dát Elišku. Nakonec se ukáže jako otec Valéra a Mariany
Čipera/Štíka	Kleantův věrný sluha. Ukradne Harpagonovi truhlu s penězi – klíčový zvrat
Frosina	Vychytralá dohazovačka. Domlouvá sňatek Harpagona s Marianou
Mistr Jakub	Harpagonův kuchař a zároveň kočí. Komická postava

DĚJ

I. dějství (expozice)	Eliška a Kleantes se domlouvají, jak říct otci o svých láskách (Eliška miluje Valéru, Kleantes Marianu). Harpagon jim ale oznámí své plány: sám se chce oženit s Marianou a Elišku provdat za starého bohatého Anselma.
II. dějství (kolize)	Kleantes si chce půjčit peníze přes lichváře. Ukáže se, že tím lichvářem je jeho vlastní otec Harpagon. Oba jsou šokováni – syn si půjčuje od otce, otec lichvář vlastnímu synovi.
III. dějství	Harpagon chystá večeři pro Marianu, ale šetří na všem. Mariana přichází na námluvy s dohazovačkou Frosinou. Rozzáří se, když zjistí, že její milý Kleantes je Harpagonův syn. Kleantes dá Marianě otcův prsten – Harpagon běsní.
IV. dějství (krize)	Harpagon a Kleantes se otevřeně střetnou kvůli Marianě. Sluha Čipera ukradne Harpagonovi truhlu s penězi. Harpagon ztrácí rozum – ztráta peněz je pro něj horší než cokoli jiného. Podezírá každého v domě.
V. dějství (rozuzlení)	Komisař vyslýchá podezřelé. Jakub obviní Valéru, ten se přizná k „ukradení pokladu“ (myslí tím Elišku). Odhalí se, že Valér a Mariana jsou děti bohatého Anselma. Kleantes vrátí truhlu výměnou za svolení ke sňatku. Harpagon souhlasí – obě svatby zaplatí Anselm, takže ho to nic nestojí.

HLAVNÍ MYŠLENKY

- Lakota deformuje charakter – Harpagon obětuje rodinu, lásku i důstojnost kvůli penězům
- Peníze vs. láska – kontrast Harpagonovy posedlosti a opravdových citů jeho dětí
- Kritika měšťanstva – zesměšnění honby za majetkem, lichvy, nevýhodných sňatků
- Nadčasovost – chamtivost a intriky v rodině jsou stále aktuální
- Komický závěr – vše se vyřeší, ale Harpagon se nepoučí (stále ho zajímá jen truhla)

LITERÁRNÍ KONTEXT

- Klasicismus (2. pol. 17. století – 18. století, Francie)
- Navazuje na antiku, rozum nad citem, přísná pravidla (trojjednota)
- Dělení žánrů: vysoké (tragédie, óda) vs. nízké (komedie, fraška, bajka)
- Vliv commedia dell'arte – italská improvizovaná komedie, ustálené typy postav

Autor	Dílo	Země
Carlo Goldoni	Mirandolina, Poprask na laguně	Itálie
P. Corneille	Cid (tragédie)	Francie
Jean Racine	Faidra (tragédie)	Francie
J. de La Fontaine	Bajky	Francie

RYCHLÝ PŘEHLED

?	Odpověď
Autor	Molière (1622–1673), francouzský dramatik a herec
Žánr	Komedie (charakterová)
Směr	Klasicismus (Francie, 17. století)
Druh	Drama
Forma	5 dějství, próza, dialogy a monology
Kde/kdy	Paříž 1670, Harpagonův dům, jeden den
Téma	Lakota ničí rodinu a vztahy, kritika měšťanstva
Postavy	Harpagon, Kleantes, Eliška, Valér, Mariana, Anselm
Klíčové	Trojjednota, charakterová komedie, předloha Plautus
Jazyk	Próza, dialogy, monology, situacní a slovní komika
Kontext	Goldoni, Corneille, Racine, La Fontaine